

Nova Strava

Leto I.
Štev. 10
Posamezna številka
Din 1.—
Izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu

Naročnina
Mesečno Din 3.—
Četrtno „ 10.—
Polletno „ 15.—
Celoletno „ 25.—
Uredništvo in uprava:
Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 8
Telefon št. 2132
Rokopisov ne vračamo — Poštni ček. račun 17.177.

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

Brez srčne kulture ni
socializma ne demokratizma.

Lepe besede

—ec— Ob vseh mogočih prilikah dajejo predstavniki našega političnega in gospodarskega življenja izjave, da je jugoslovanska socialno-politična zakonodaja najmodernejša od topredmetnih zakonodaj na svetu. S takimi izjavami hočejo nekako povedati, da nezadovoljstvo delavcev in nameščencev ni utemeljeno, da je kritika uveljavljanja države na torišču socialne zaščite delovnega človeka zgrešena in nestvarna, z eno besedo, da je pri nas s socialno zaščito samo malo slabše, kakor je življenje v nebesih. Predstavniki gospodarskih organizacij ne pozabijo dodati, da je socialno zakonodajo treba v več smereh reformirati in olajšati bremena, ki jih mora gospodarstvo nositi iz naslova socialno-pravne zaščite delavcev in nameščencev. Praktična posledica take miselnosti pri najbolj odločujočih predstavnikih javnega in državnega življenja je, da zahteve delavcev in nameščencev, ki se tičejo dograditve in izboljšanja zaščite delavcev in nameščencev zadenejo na precej gluha ušesa in na najrazličnejše ugovore in pomisleke.

Taka sveta zadovoljnost z obstoječim stanjem ne more biti gonilna sila napredka in splošnega izpopolnjevanja življenjskih pogojev naroda. Stalna zadovoljnost rada uspava, da postanejo očile lene za gledanje in razum mrzel za potrebe novega časa. Stalna zadovoljnost se kaj rada in hitro izpremeni v reakcionarno razpoloženje proti duhu moderne dobe in daje moralno potuho onim, ki so nasproti zahtevam delavcev in nameščencev slepi in gluhi. Taka moralna potuha je najopasnejši sovražnik socialno-političnega napredka v državi in vpliva v dnevno življenje strup nemira in negotovosti.

Prav bi bilo, ako bi stvari enkrat temeljito pogledali do dna in da bi nehali varanje nas samih in pa tudi mednarodne javnosti, ki je gotovo sposobna, da kritično gleda tudi na socialne prilike v naši državi. Če danes slišimo bahavo samohvala, da smo država z najmodernejšo socialno zakonodajo, ne gre neopažen mimo naših ušes dodatek k tej samohvali, ki ga vendarle tudi tu pa tam slišimo, da je namreč ta zakonodaja v precejšnjem delu ostala samo na papirju. Za to dejansko stanje nosijo odgovornost vsi oni, ki imajo priliko in dolžnost, da zakonom dajo potrebno avtoriteto in da za spoštovanje zakonov ustvarijo potrebne sankcije. Lepe besede o teoretičnih uspehih naše socialno-politične zakonodaje so demagoško varanje in omalovaževanje prizadetih delavcev in nameščencev toliko časa, dokler besedam ne sledi tudi dejanja in dokler oni, katerim ima socialna zakonodaja služiti, od iste nimajo praktičnih dnevnih koristi.

Da se na kratko pomudimo samo pri nekaterih najvažnejših stvareh! Jedro naše socialno-zaščitne zakonodaje je zakon o zaščiti delavcev, ki je med drugim uredil naslednja najvažnejša socialna vprašanja: zaščita osemurnika,

Vsebina: Lepe besede — Vaclav Jaroslav Klofač — Trn v peti — Zaposlitev tujih državljanov — Kolektivna pogodba stavbincev — Uredba o najnižjih mezdah — Nepotrebne skrbi — Javna dela in zaščita delavcev — Strokovni vestnik

Vaclav Jaroslav Klofač

Češkoslovaška narodno socialistična stranka slavi prav v teh dneh 40 letnico svojega obstoja. V Pragi se pripravljajo velike svečanosti, s katerimi hočejo pokazati moč češkoslovaške narodno socialistične stranke in manife-

ki s svojo sugestivno silo privede široke mase pod svoj prapor. Klofač je pravi vodja, prevdaren in značajan, kateremu lastna stranka ni vse, temveč mu je celoten narod vedno pri srcu. Malo je političnih strank, ki bi imele

stirati za pravice češkoslovaškega delovnega ljudstva. Pri tej priliki praznuje 40 letnico tudi ustanovitelj in voditelj stranke, Vaclav J. Klofač. V. Klofač je voditelj v pravem pomenu besede, je močna osebnost, neustrašen bojevnik za svojo idejo, orač in sejalec velike misli,

take voditelje kakor je voditelj češkoslovaških narodnih socialistov.

Narodni socializem je v najožji zvezi z imenom Vaclava Klofača. 40 let narodnega socializma, 40 let Klofačevega dela, dela voditelja in dela podrobnega strankinega delavca. On je dvignil na-

ustvaritev delavskih zbornic in javnih borz dela, uvedba ustanove delavskih obratnih zaupnikov. To so gotovo zelo resne in dalekosežne stvari, ki bi morale biti sposobne, da do dna preobrazijo naše socialno življenje. Pa kaj vidimo? Morda uživa osemurnik v Sloveniji nekaj spoštovanja, čim bolj pa gremo na jug, tem manj ima praktično življenje koristi od te ureditve delovnega časa. Delavskih strokovnih organizacij ni, ker jih delodajalci ne trpe in ker tudi delavci sami ne kažejo smisla za te stvari, delavske zbornice nimajo udarne avtoritete, posamezni delavec se v boju za zaščito osemurnika ne spušča — javne oblasti, predvsem inspekcija dela, pa vse drugo smatrajo za bolj važno, kakor pa so problemi zaščite delovnega časa. Kje stoji tovarna, ki bi pri ureditvi delovnega časa na celi črti spoštovala predpise zakona, zlasti velja to za južne kraje. In inspekcija dela nima ne oseba ne kreditov, da bi bila kos obsežnim in težkim nalogam, ki jih nalaga nadzorstvo nad izvajanjem socialno-zaščitne zakonodaje. Delavske zbornice ne uživajo potrebne avtoritete, ker nimajo zaščite in spoštovanja tam, kjer so v prvi vrsti poklicani, da bi branili čast in ugled zbornic. Cela vrsta zakonov, uredb in naredb gre v življenje, ne da bi zbornice mogle reči svojo besedo v zaščito interesov delavcev in nameščencev. Splošno znano dejstvo je, da v raznih pokrajinah države obratnih zaupnikov sploh ni in da temu primerno izgledajo tudi socialne prilike v tovarnah. Na obstoju in delovanju obratnih zaupnikov bi morala kazati neposredni interes država sama preko občin in srejskih načelstev, ker delovanje obratnih zaupnikov ustvarja socialni mir in ureja

spore, ki motijo tek gospodarsko-socialnega življenja. Delavstvo je treba vzgajati, da dobi smisel za institucijo obratnih zaupnikov. Javna oblast bi morala poseči vmes in doseči, da bi se volitve obratnih zaupnikov vsepovsod izvršile in da bi bilo tudi delovanje teh zaupnikov na višku. Tako pa podjetnik namigne in da vedeti, da mu obstoj obratnih zaupnikov ni zaželen — in seveda volitev ni. Povejte nam, katero podjetje spoštuje zakonite predpise, ki urejajo zaščito mater in dojenčkov, kje se resno zanimajo za stanovanjski problem delavcev? Vemo, da razna rudniška podjetja delajo naravnost pravičnejše dobičke, pa nimajo niti zaupnikov, niti delavskih stanovanj, niti kolektivnih pogodb, niti pokojninskih fondov; plačujejo sramotno nizke mezde ali ostajajo z njimi na dolgu. Zakaj ni nikogar, ki bi napravil red in odstranil vsaj najbolj kričeče primere socialne brezbriznosti? Bratovske skladnice saniramo že deset let in smo še vedno tam, kjer smo bili. Na zavarovanje za primer onemoglosti in starosti smo morali čakati 15 let, da smo v zadnjem času dobili eno najskromnejših rentnih zavarovanj, kar jih Evropa pozna. In še proti temu skromnemu zavarovanju se pojavlja odpor in se v kompenzacijo zahteva zmanjšanje dajatev v ostalih panogah zavarovanja. In tako dalje. Kamor pogledamo, povsod se nam nasproti reži in smeji neka karikatura socialno-pravne zaščite delavcev in nameščencev. S svojo bahavo samohvala postajamo že smešni in neresni.

Zakon sam ni nič! Za delavca ima vrednost samo praktično izvajanje zakona! Pri tej točki pa smo morda najmanj moderni in napredni. Res pa je, da nas bo svet sodil samo po tej točki.

cijonalni prapor med delavstvom in spoznal ozko vez med narodnim in socialističnim pokretom. Podal se je kot apostol med široke delavske vrste, govoril jim v lepi domači besedi brez vsakih fraz, nerazumljivih slovanskemu človeku. Kar je ustvaril Vaclav Klofač za Češkoslovaško, je ustvaril tudi za Jugoslavijo, ker je že nad 40 let odločen zagovornik češkoslovaške-jugoslovanskega bratstva.

Vaclav J. Klofač se je rodil leta 1868. v Nemškem Brodu in tam tudi študiral gimnazijo. Beda, katero je občutil v mladih letih ga je silila že kot dijaka, da je vse svoje sile posvetil ljudstvu in narodu, osvoboditvi delovnega ljudstva. Bržkone ni v češkem narodu nobenega politika, ki bi od svojih dijaških let sem delal tako dosledno kakor je delal V. Klofač. Kot 22 letni univerzitetni slušatelj je stal na čelu dijaškega gibanja in bil pozvan v redakcijo »Narodnih listov«, kjer je vodil žurnalistični boj proti Avstriji. Nastopal je tudi kot politični govornik, največ med delavstvom, ker je videl, da mora mal narod polagati vso važnost širokim delavskim vrstam. Že takrat je poudarjal, da je narodni program obenem tudi socialni program, da brez narodnosti ni socializma in brez socializma ni narodnosti.

Ko so 1897. leta češki socialnodemokratski poslanci pod vplivom nemških socialnih demokratov v dunajskem parlamentu nastopili proti češkemu državnemu pravu, se je češko delavstvo spontano uprlo temu činu in na čelo protestnega gibanja proti škodljivi internacionali je stopil Klofač. Organiziral je narodno socialistično stranko pod geslom »Enakopravnost narodov — enakopravnost v narodu«. Strankin znak je bil pero in kladivo. Nova stranka je rastla vidno. Leta 1901. so bile nove volitve v dunajski parlament, pri katerih so bili po Klofačevi zaslugi poraženi socialni demokratje, v parlament pa je prišel Klofač, izvoljen v dveh volilnih okrajih. Tu je pravi začetek češke revolucije. Klofač je vodil protiavstrijsko politiko dosledno in povsod; v parlamentu, v armadi, in izven meja. Zavedal se je, da se bo rešil problem srednje Evrope in malih zapostavljenih narodov samo z odločnim nastopom, zato je temu primerno vrval svojo taktiko.

Bil je obsojen, ker pri vojaških kontrolnih zborih ni hotel odgovarjati s »hier«. Iz te afe nastane afera v armadi. Klofač prične neizprosni boj proti avstrijskemu militarizmu in kdo se ne spominja njegovih velepotentnih govorov v avstrijski delegaciji. Njegove besede so užgale tudi izven avstrijskih meja. »Mi moramo svojo opozicijo prenesti iz dunajskega parlamenta na Balkan, tam je za Avstrijo — Ahilova peta,« pravi Klofač. Udeležil se je makedonske revolucije v letu 1903. Leta 1908., ko je Avstrija anektirala Bosno in Hercegovino, se mudi v Srbiji. Povsod vidimo Klofača, kjer se rešuje slovansko vprašanje. Vzpodbuja Slovence in Hrvate, hiti med Črnogorce in Dalmatince, organizira akcijo proti »Drang nach Osten«, a med rusko-japonsko vojno ga zopet vidimo med Rusi na bojišču.

V letu 1914. je bil Klofač prvi, ki je občutil avstrijske persekucije. Strankine organizacije so bile razpuščene in njena imovina konfiscirana, časopisi ustavljeni in poslanci internirani. Klofač so zaprli in šele leto 1917. mu je pri-

Trn v peti

—k Dnevnik «Slovenec» se kaj rad zaletava v našo Narodno strokovno zvezo vselej, kadar hoče z lažnimi argumenti naslikati slabo ali celo nepošteno bivšo mestno občinsko upravo.

Koliko in zakaj naj bi bila NSZ pri tem prizadeta, naj velja naslednje:

Socialno-politični urad mestne občine ljubljanske je kril vse svoje potrebe iz sredstev, ki so bili v proračunu določeni, ali ki so izvirali iz javnih zbirk, prireditve, poklonov in prispevkov banovine in bednostnega sklada. En del teh sredstev je bil določen za podpore upravičenim brezposelnim delavcem in nameščencem.

Referent za brezposelne podpore in zaposlitev nezaposlenih je bil naš predsednik tov. Juvan.

Razumljivo je, da so dobivali brezposelno podporo tudi brezposelni člani NSZ.

To je pa po mnenju «Slovenca» velik greh. Še večji greh je pa, da so dobili člani NSZ brezposelno podporo tudi oni mesec, ko se je vršil naš kongres v Celju, ker so se nekateri člani NSZ, šest po številu, ki so prejeli podporo, udeležili kongresa. Preiskava je ugotovila, da znašajo te podpore skupno Din 240.—.

Da se teh 240 dinarjev spravlja v zvezo s kongresom v Celju, je najnepoštenije dejanje napadalcev, ker vsi dobro vemo, da so bila za omogočenje udeležbe na kongresu v Celju na razpolago povsem druga, četudi skromna sredstva.

Vsak, tudi oni brezposelni, ki so dobili podporo, lahko prosto razpolaga s svojo prislužno ali darovano imovino.

Če so se udeležili kongresa, je pač stvar njihove zavednosti in popolnoma privatna zadeva. To vedo tudi gospodje okrog «Slovenca».

Kongres v Celju je samo sredstvo, da se kuje političen kapital proti nam z nečednimi in nepoštenimi sredstvi, ki gošpodom inteligentom, ki vedre in oblače okrog «Slovenca», ni v čast.

Kako pa naj vzgajamo našega delavca, ga moralno in kulturno dvigamo, če ga pa taka skvarjena inteligenca demoralizira.

Blatiti, natolcevat, sumničati, namigavati so lastnosti, ki bi se jih katoliški tisk ne smel posluževati, ako hoče biti v resnici katoliški.

Nas ni sram, če so dobivali tudi naši člani brezposelne podpore. Sram pa naj bo one, ki z gnojico operirajo.

Fej taka morala!

Zahtevajte na š l i s t v vseh

obratih in lokalih, kjer trošite

svoj denar!

neslo svobodo. Tu se pričinja era njegovega revolucionarnega apostolstva. Ko se je 28. oktobra 1918 češki narod osvobodil, je bil on v Švici, od koder je veliko pripomogel k osvoboditvi. Klofačeve politične sanje so bile izpolnjene. Brez narodnih socialistov, brez Masaryka in brez Klofača ne bi bilo češke revolucije, ne bi bilo zmagovitih čeških legij. V prvi češkoslovaški vladi je bil tudi Klofač. Prononsirani avstrijski antimilitarist postane prvi vojni minister. Iz destruktivnega narodnega socialista postane — ko je narod osvobojen — konstruktivni državni narodni socialist. V armado je uvedel nov duh — duh demokracije in morale. Iz vojašnic so postale šole. Do leta 1920. je organiziral armado kot minister, nato pa je šel zopet kot navaden vojak v svojo stranko. Izvoljen je bil v senat, kjer je še danes podpredsednik.

Klofač je pravi narodni socialist. Marksizem je za njegovo slovansko dušo preveč materialističen. Videl je gmotne potrebe ljudstva, uvidel pa je tudi idealne zahteve in potrebe. Socializem mora imeti pozitiven narodni program, mora imeti svoje pozitivno stališče do države, do parlamentarizma, demokracije. Marksizem ubija narodni čut pri malih narodih. Za novo dobo je Marksova ideologija nemogoča. Življenje in lastne izkušnje nas v tem potrjujejo. Socializem se ne sme diktirati ali usiljevati, za socializem treba žrtev in dela. Ni dovolj, da si socialist na papirju in plačaš prispevke. Novi socializem za-

Kolektivna pogodba stavbincev

Delegacija delojemalcev se je zedinila na naslednji mezdni sistem:

I. mezdni razred: Zidarji in tesarji nad tri leta od izužitve Din 5.50—5.75, do treh let Din 4.75—5.25; delavci Din 3.25 do 3.75.

II. mezdni razred: Zidarji in tesarji nad tri leta od izužitve Din 5.25—5.75, do treh let Din 4.75—5.25; delavci Din 3.— do 3.50.

III. mezdni razred: Zidarji in tesarji nad tri leta od izužitve Din 5.—; do treh let Din 4.50—5.—; delavci Din 2.75.

IV. mezdni razred: Zidarji in tesarji nad tri leta od izužitve Din 4.50, do treh let Din 3.75; delavci Din 2.50.

V. mezdni razred: Zidarji in tesarji nad tri leta od izužitve Din 3.75, do treh let Din 3.—; delavci Din 2.25.

Mladoletni delavci v I. in II. meznem razredu dobivajo po Din 2.50 na uro, v ostalih pa najmanj Din 2.— na uro.

Te mezde so minimalne ter se podjetja obvežejo:

1.) da bo v I. meznem razredu najmanj polovica zidarjev in tesarjev z nad triletno dobo plačanih po Din 5.75 na uro, da bo najmanj ena tretjina pod triletno dobo plačanih po Din 5.— in nadaljnja tretjina po Din 5.25.

2.) V I. meznem razredu dobe delavci za prvih 14 dni najmanj Din 3.25 na uro, ki pa se avtomatično zviša na

Din 3.50. Eena tretjina delavstva pa mora imeti mezdo po Din 3.75.

3.) V II. meznem razredu dobi ena tretjina zidarjev in tesarjev z nad triletno dobo mezdo Din 5.50 na uro, druga tretjina Din 5.75, pod triletno dobo pa Din 4.75.

4.) V II. meznem razredu dobe delavci prvih 14 dni najmanj Din 3.— na uro, ki se avtomatično zviša na Din 3.25.

Najmanj ena tretjina delavcev mora imeti mezdo Din 3.50, v Mariboru z okoličico pa mora imeti tri četrtine delavstva Din 3.50 na uro.

Mezde se plačajo po razredu, kamor spada kraj za stavbno delo, ne glede na to, kje ima podjetje svoj domicilni sedež.

Pričakovati je, da bo uvidevnost na strani službodajalcev prevladala vse pomisleke in da bo prišlo tudi do dejanskega podpisa te težko pričakovane pogodbe.

Prvi korak za konsolidacijo razmer v stavbinski stroki je storjen in želimo, da bi drugi korak, ki bo storjen v jeseni, definitivno in za vedno zaključil pogodbo, s katero bodo rešena še razna vseh strokovna tekoča vprašanja. Prvi uspeh je le tu.

Sporazum je bil v tej stroki dosežen, ker se je na obeh straneh pokazala dobra volja.

Pogodba sicer še ni podpisana, a upamo, da se bo to zgodilo, če se v zadnjem trenutku ne bo kaj preokrenilo.

Uredba o najnižjih mezdah

je stopila v veljavo dne 14. aprila. Od tega dne velja osnovna minimalna mezda Din 16.— na dan, oziroma Din 2.— na uro.

Po odredbi bo namreč ban določil posebne minimalne mezde, kadar bo to zahteval javni interes, ki je lahko tudi višja kakor zgoraj povedano. Za nekvificirane delavce pa lahko določi ban 10 % izpod in 50 % nad osnovno minimalno mezdo.

Ban odreja minimalne mezde po zaslišanju delavskih in delodajalskih organizacij. Tako določene minimalne mezde morajo veljati najmanj šest mesecev, v veljavo pa stopijo 60 dni po objavi. Za javna dela, ki se vrše za državo, banovino ali občino, se predvideva pri licitacijah minimalna mezda.

Minimalne mezde ne veljajo tedaj, če so za delavca mezde dovoljnejše, na podlagi kolektivnih pogodb ali indivi-

dualnih dogovorov. Inspekcije dela so dolžne, kadar to zahteva ena stranka ali pa javni interes, posredovati pri pogajanjih za sklepanje kolektivnih pogodb. Z odločbo bana se lahko kolektivna pogodba, sklenjena za določeno stroko, razširi na vsa podjetja dotične stroke v banovini.

Ako pri sklepanju kolektivnih pogodb ne pride do sporazuma, potem lahko ban sam določi plačilno skalo delavskih plač.

V primeru spora med delodajalci in delavci se mora ena kakor druga stranka pred objavo stavke obrniti na upravno oblast prve stopnje s prošnjo za pomirjenje, nato pa oblast odredi ustno razpravo, da se spor izravna.

V sporih večjega obsega lahko ban odredi, da izvrši pomirjevalno postopanje inspektor dela ali rudarski glavar. V času takega pomirjevalnega postopka je prepovedana vsaka kolektivna ustavitve dela (stavka).

V primerih spora pa se sporne stranke lahko poslužijo arbitražnega odbora. Ta odbor tvori: en državni uradnik kot predsednik in po dva zastopnika spornih strank, ki si jih same določijo. Odločba takega odbora je obvezna za vsa podjetja, ki so v sporu.

Sporne stranke lahko predlagajo arbitražo tudi po neuspelem pomirjevalnem postopku.

Državna, banovinska in občinska podjetja so v primeru spora zavezana poslužiti se arbitraže takoj po eventualnem neuspelem pomirjevalnem postopku.

Noben delodajalec ne sme odpustiti ali zapreti delavcu, da ga odpusti, ker je sodeloval pri arbitraži ali pri pomirjenju, ako je delavec to pravočasno sporočil delodajalcu.

Z denarno kaznijo od 100 do 10.000 dinarjev se kaznuje delodajalec, ki se ne drži minimalnih mezd. Tudi za ostale prekrške uredbe o minimalnih mezdah so predpisane stroge kazni, tako za delodajalca kakor za delavca.

Denarne kazni se stekajo v fond za nadzorstvo nad izvrševanjem predpisov uredbe o ugotovljenih minimalnih mezdah. Kazni izrekajo splošne upravne oblasti prve stopnje in je možna pritožba na višjo upravno oblast, potem pa je odločba izvršna.

Za kmetijske delavce se bo izdala posebna uredba o minimalnih mezdah.

Na kratko smo ponovno obrazložili uredbo, ki je prinesla sicer nekaj reda

v postopek boja delavstva za izboljšanje socialnega in gospodarskega položaja, ker preprečuje divje stavke, v splošnem pa delavstva višina določenih minimalnih mezd ni zadovoljila. Korak v smer izboljšanja je pač storjen. Strokovne organizacije imajo dolžnost delati na to, da se z ugodnejšimi določbami novelira že veljavna uredba. Zato pa na delo vsi, ki ste dobre volje!

Nepotrebne skrbi

Malo čudno se nam je že zdelo, da se «Delavska fronta», ki korajžno udarja po vseh delavskih organizacijah, ki se ne senčijo pod drevesi sedanjega režima, do sedaj še ni zaletela tudi v nas. Mi se v svojih polemikah in člankih ne poslužujemo agresivno-napadalnih metod in smo bolj pristaši stvarne kritike in dela, kakor bombastičnega široko-ustenja, zato smo namenoma hodili mimo kričave «Delavske fronte», ki v delavsko žurnalistiko uvaja nov «krščanski» duh in metode, ki zelo smrde po metodah levičarsko-komunističnih udarnikov, z nekim prezirom in nasmeškom, kakor se gre mimo fantalina, za katerim s svojo zaščitno roko stoji veliki oče in mu daje korajžo, da kriči in grozi onim, ki mimo hodijo. V eni zadnjih števil «Delavske fronte» smo pa tudi mi našli milost, da nas in ves slovenski narodni socializem pošteno zdela in za vselej pokoplje. To vse seveda zato, da more povedati, kako so za slovensko delavsko življenje edino zveličavne politične delavske organizacije, ki so sestavni del stranke JRZ, v kateri se solidarno zbira tudi najizrazitejši kapitalisti vseh barv in nazorov. «Delavska fronta» hoče povedati, da imajo samo tako zvane organizacije Zveze združenih delavcev svoje korenine globoko zasidrane v delavstvu. Vsi pa vemo, da je ta navidezna moč samo izraz trenutne politične moči v deželi — in pa polnih blagajn. Ne bomo brskali, odkod tečejo viri v blagajne te najnovejše politične delavske organizacije, nas zanima samo ugotovitev, da narodni socializem propada, prazne so tudi njegove blagajne». Vemo, da se ZZD drži pokonci pri polnih blagajnah, toda narodno delavstvo se bo pa po svojih organizacijah razvijalo zaradi ideje, kateri služi, in ne zaradi blagajn. «Delavska fronta» naj naše prazne blagajne ne skrbi, kajti mi res ne živimo samo od polnih blagajn in od milosti, ki rosi od zgoraj!

Zaposlitev tujih državljanov

V našem gospodarskem življenju še vedno igrajo zelo vlogo tuji državljani, ki kot strokovnjaki, nepogrešljivi seveda, odjedajo našim kvalificiranim delovnim močem kruh. Tega važnega socialnega in nacionalnega vprašanja kar ne moremo spraviti z dnevnega reda, čeprav od vseh strani slišimo, da je zaposlitev tujcev pri nas nepotrebna. Dejansko bi v 20. letih samostojnega državnega življenja mogli pri malo dobre volje to vprašanje likvidirati. Da pri nas še vedno šarijo tuji, ki dostikrat po svoji kvalifikaciji naših kvalificiranih delovnih moči niti ne dosegajo, kaj šele prekašajo, so v prvi vrsti krivi podjetniki, ki ob raznih prilikah sicer poudarjajo, da so oni važen nacionalen element v našem državnem življenju, praktično pa za očiščenje gospodarskega življenja od tuje navlake malo store.

Minister za socialno politiko je sedaj izdal navodilo za overovljanje in evidentiranje dovoljenj za zaposlitev tujih državljanov, ki imajo dovoljenja za nedoločen čas. — Tuji državljani morajo vsako leto meseca maja svoje listine predložiti upravni oblasti, da se ona prepriča, ali je daljše bivanje in zaposlitev tujega državljanca še utemeljena in potrebna. Na ta način bo dosežen boljši pregled o zaposlitvi tujcev in bo večkrat dana prilika pregledati razloge za daljšo zaposlitev tujega državljanca. Pričakujemo, da bodo državne oblasti postopale strogo v interesu socialnih potreb domačih delavcev, delodajalci pa naj tudi gredo v sebe in naj dobro premislijo, preden predlagajo podaljšanje dovoljenja za bivanje. — Narodni ponos morajo tudi podjetniki poznati!

STROKOVNI VESTNIK

Iz podružnic

Delavci, red, požrtvovalnost in disciplina!

Vsaka organizacija sloni na moralnih stebrih svojega članstva, zlasti na čutu odgovornosti vsakega posameznika napram potrebam celote. Kjer tega čuta ni, tam se razpasejo razvade posameznikov in na površje stopajo muhe in kaprice danes tega, jutri drugega posameznika, interesi celote stopajo v ozadje, prične se rušiti zgradba. Ti moralni pogoji veljajo posebno za delavsko strokovno organizacijo, zlasti za narodno delavsko strokovno organizacijo, ki ima pred očmi ne samo strokovne koristi svojih članov, temveč tudi koristi vsega naroda. Narodne delavske strokovne organizacije morejo samo takrat uspevati in izpolnjevati svojo vlogo med narodom, ako med člani vlada najpopolnejša resnost in prevdarnost, po potrebi samopremagovanja in veliko smisla za nesebično, ustvarjajočo požrtvovalnost. Vsak posameznik mora biti ideji in programu naše organizacije navdušeno in do dna svoje duše vdan. Tisti, ki je samo tako zraven, ker je tako slučaj nanesel, ne zna pa v nobeni smeri pokazati ustvarjajoče požrtvovalnosti, v naše vrste ne spada in mora ven. Danes, ko je na vseh koncih in krajih razpasena moralna propadlost in ko je mnogo takih, katerim ni ničesar sveto, je potrebna dvojna previdnost in velika prevdarnost pri izberi članov. Mnogi so plačani za to, da se vtilhotapijo v nacionalne organizacije, da bi tam raztresli strup razkroja, nekateri iščejo svoje osebne koristi, svojo lastno čast in slavo, seveda na žrtvah in trudu drugih. Pokažite jim vrata, ker so to škodljivi zajedavci v zdravo telo.

Delavci, Vi nosite vso moralno odgovornost za napredek, za moč in strnjnost naših vrst. Tudi za našo «Novo Pravdo» nosite polno odgovornost. Ali se te odgovornosti zavedate, ali storite svojo dolžnost?

Mežica. V «Delavski politiki» št. 29 je napisal neki sodrug «opazovalec iz rudarskih vrst» nekako poročilo o volitvah v II. rudarsko skupino. Da bi se podpisal, ni imel poguma.

Iz članka posnemamo, da je bilo rdečim generalom zelo neljubo, da je postavila tudi NSZ lastno kandidatno listo, ker so smatrali, da je to njihov monopol.

Nismo prodrli, in nismo dobili nobenega mandata, številčno smo pa le napredovali, medtem ko so oni padli za 40 glasov v enem tednu od zadnjih volitev v bratovsko skladnico.

O kakih gospodarskih uspehih svojega dvajsetletnega paševanja seveda ne more pisati, ker jih ni.

Tem rajši se obregava ob naš gospodarski program, ki sloni na programu narodnega socializma.

Še prav dobro nam je v spominu leto 1919., ko je razsajal rdeči teror v naši rudniški kotlini. Tedaj so sodrugi prevzeli vodstvo gospodarske družbe pri podjetju, ki je imela lepo premoženje, svoje hiše, zemljišče, in pri kateri so kupovali rudarji blago skoraj po režijski ceni. To je bila v resnici ustanova, ki je edina mogla koristiti ubogemu rudarju.

Rdeča ljudovlada pa je to lepo gospodarsko podjetje spravila pod rdeči konzum. Namesto cvetoče in cenene gospodarske zadruge smo dobili dva rdeča konzuma v Mežici in Črni. Lepe obljube, da bo pri konzumu ceneje in da bodo konzumi pritisnili trgovce k tlom, so se razblinili v nič.

Blago je postajalo za vsakim dnem dražje in slabše, dobiček, ki bi ga morali imeti delavci, je šel v nepoklicane politične blagajne. Z žalostjo se spominjamo žrtev, ki jih je moral prenesti naš rudar zaradi izgub pri skupnem domu.

Sodrugi opazovalec, ali bi ne pisali rajši, kako boste delali in kaj se bo storilo, da bodo dobili delavci povrnjene lepe denarce, ki so jih morali plačati za zavoženo gospodarstvo, namesto da se zaletavate v naše vrste in organizacijo, ki hoče po svojem gospodarskemu pro-

gramu dosledno delati za gospodarsko osamosvojitvev rudarja.

Politična špekulacija je uničila vaše gospodarske institucije, ista špekulacija vas še danes spremlja. Ali se od preteklosti še niste dovolj izmodrili in naučili?

Sad vašega koristnega dela za rudarje, ki ga imate polna usta, bi morali opisati in dokazati, zakaj je rudar v mežiški dolini zaslužjen in odvisen od privatne špekulacije in eksploatacije. Saj vendar živimo skoraj dražje življenje, kakor v Zagrebu, ker nimamo vpliva na določanje dnevnih cen življenjskim potrebščinam. Zato bogatimo privatno trgovino, ker so bili rdeči gospodarji nezmožni gospodariti.

Če bi leta 1919. povzdignili obstoječo lastno gospodarsko zadrugo, jo osvobodili vsake politične primesi, bi bilo danes življenje gotovo za 25 % cenejše, ker bi bil delavec gospodarsko združen diktator cen, poleg tega pa bi prejemal dobro in prvovrstno blago.

Gospod sodrug opazovalec, o tem bi rajši pisali in razglabljali vzroke, ki so po vaši krivdi dali sedanje nezaščiteno gospodarsko stanje.

Več hvaležnega opravka bi imeli, kakor pa napadati nas in izpodkopavati ugled naše organizacije, kar je in bo za vas zelo nevhvaležen posel.

Mi rastemo, počasi sicer, a dosledno.

Na ostale budalosti in neslanosti pa ne odgovarjamo. Kladiivo in pero je simbol duševnega in ročnega proletarijata, pisec pa hoče, da je to brivski aparat.

Gospodje sodrugi, tudi pred brivskim aparatom boste imeli še rešpekt.

Mi smo pričeli svoje delo in bomo tudi naš socialni in gospodarski program izvedli do pičice natanko, ko pride čas.

Ta čas pa res ni več daleč!

Medvode. Volitve obratnih zaupnikov, ki so se vršile 24. aprila, so potekle v popolnem redu, ker so bile kompromisne. Voljenih je bilo pet zaupnikov (prej šest), ki so porazdeljeni na podlagi sporazuma z ostalima dvema organizacijama, in smo dobili mi dva zaupnika, J. S. Z. tudi dva, socialisti pa enega.

Pri konstituiranju zaupniškega zbora je bil naš predsednik tov. Oven izvoljen za tajnika.

Naša podružnica nevdržema krepko raste, kar daje našim članom elan za agilnejše delo v organizaciji.

Naša organizacijska moč se stalno dviga, tako da smo dosegli naslednjo pozicijo: v združenih papirnicah 40%, v tovarni Medič 100 % in v tovarni tanina 100 %.

Preokret v Združenih papirnicah se nagiba vedno bolj nam v prid. Nekoč dominantna pozicija socialistov v papirnici je padla na 20 %.

Razumljivo je, da vlada v naših vrstah navdušenje za napredek, ker delavstvo naposled le uvideva, da so zadnje leto skoro vsi strokovni uspehi dela naše organizacije, vidi pa tudi, da daje naša organizacija od sebe vse, kadar jo delavec potrebuje in išče pomoči.

Delavstvo je nezadovoljno z nakazili brezposelnih podpor nezaposlenim in vidi, da se podpore ne podeljujejo tako, da bi se lahko reklo, da velja enakopravnost v tej zadevi za vse organizacije enako. Na delu smo, da to vprašanje razčistimo, in to tem bolj, ker ne želimo, da bi morda neupravičeno med delavstvom vladala taka mišelnost proti borzi dela. K tej zadevi se svoječasno še povrnemo.

Članstvo hoče vztrajno korakati po začrtani poti, pod agilnim vodstvom tov. Ovna, ki je mož na mestu.

Maribor. Rezultati zadnje konference se že opažajo. Omogočen je že nemoten razvoj naše podružnice in sila, ki bedi v nas, nam daje upanje na popoln uspeh.

Prva večja prireditve bo predavanje, ki ga priredimo dne 23. t. m. v društveni predavalnici. V izobrazbi vidimo glavni pogoj smotrnega, solidnega in trajnega uspeha. Organizatorno smo izvršili zad-

nje predpriprave, ki nas bodo vodile do uspeha.

Za list «Novo Pravdo» gojimo največjo pažnjo, ker vidimo, da je treba podpreti naš delavski tisk, ako hočemo s pisano besedo vzgojiti borce za narodne, socialne in gospodarske koristi delovnega ljudstva.

Marsikomu ni všeč naše delo, še manj pa naš razmah. To pa nas ne straši, ker se zavedamo, da smo dolžni sodelovati povsod tam, kjer se čuti naš narod ogroženega, in povsod tam, kjer je treba pokazati, da smo tu in odločujemo.

Maribor, ogroženo mesto invazije tujega kapitala in tujega narodnega nemškega šovinizma, kliče tudi narodno zaveden proletarijat, da pokaže pot in smer za obstoj narodno-gospodarskega izživljanja.

Ptuj. — Naša podružnica je podvzela inicijativno v sporazumu z drugimi, da se v **Ptjuju ustanovi poverništvo borze dela**, kakor to dopušča § 65 naredbe o preskrbovanju nezaposlenih delavcev. Vse organizacije so se s skupno vlogo obrnile na mestno županstvo in na ravnateljstvo borz dela, ki so jo utemeljile z zelo važnimi in odgovarjajočimi argumenti. Kolikor je znano, ima mestno županstvo v proračunu že predvideno potrebno vsoto, kakor to predvideva citirani člen, manjka samo še določitev honorarja za eno pisarniško moč in za tiskovine. Ako bo uvidevnost odločujočih faktorjev dovolj velika, je upati na popoln uspeh, posebno, ker vlada menja v ptujskem srezu procentualno največja nezaposlenost.

Delavski azil je v našem mestu neobhodno potreben. Tudi v tej zadevi smo podvzeli potrebne korake v sporazumu z drugimi organizacijami. Naslovili smo posebno spomenico na mestno županstvo in na mestnega načelnika, v kateri povdajamo možnost ustanovitve delavskega azila, ako mestna občina najame 1 milijon brezobrestnega posojila, kakor to predvidevajo obstoječi krediti, katere so Ljubljana, Celje, Maribor, Jesenice, Murska Sobota že izkoristile. Dolg je treba vrniti v 25. letih, potem preide zgradba v popolno last mestne občine.

V svoji vlogi so organizacije posebno podčrtale dolžnost mestne občine, da se taka ustanova realizira, ki je važna ne samo iz socialnega vidika, marveč tudi iz kulturnega in zdravstvenohigijenskega vidika.

Ponovno apeliramo na mestnega načelnika in celokupen občinski svet, da vzame zadevo v resen pretres in se končno odloči izkoristiti ugodnosti tozadevnih predpisov, kakor so to že storila ostala mesta. Ptuj ne sme pri tem zaostati s tem, da bi mestna občina pokazala, da se za socialno blaginjo nižjih slojev ne briga. Vsekakor smo uverjeni, da bomo s svojim delom uspehi.

Ribnica. Naša podružnica namerava izpopolniti svoje organizatorno delo in hoče posvetiti prosvetnemu delu vse svoje sile. Bogat program, ki smo ga zasnovali, hočemo do pičice izvesti. Predvsem se hočemo posvetiti družabnosti sedaj, ko prihaja pozna pomlad s svojim bohotnim zelenjem in nas vabi v prelesto naravo.

Polagoma a sigurno se krepijo naše vrste. Delavstvo uvideva, da je njegova prava, resnična in narodna zaščita mogoča le v vrstah NSZ. Temu načelu zvesti usmerjamo svoje delo.

Za kovinarje boljši časi? Te dni se je mudil v Zenici, ki ima postati središče naše železarske industrije, minister za šume in rude, ki je vrhovni nadzorni organ nad tovarnami in napravami v Zenici. Ob tej priliki je novinarjem g. minister povedal naslednje: «Prišel sem osebno v Zenico zato, da uredim nekatera vprašanja, ki se tičejo socialnega položaja delavcev. V prvi vrsti bodo povišane plače delavcem. Nekvalificirani delavci, ki so v podjetju nad 3 leta zaposleni, imajo dobiti povišanje plače za dva dinarja, ostalim delavcem se povišajo plače za 5 do 10%. Nekvalificiranim delavcem mora biti zajamčeno,

da se jim po gotovem času, po 3, 6, 10, 15 in 20 letih mezda avtomatično poviša do zneska trideset dinarjev dnevno. V tovarno se uvede tudi akordni sistem dela, kar je davna želja delavcev. Delavcem je treba priznati pravico do plačnega dopusta, v času bolezni pa nekaj časa polno plačo.» Poročila pravijo, da so delavci g. ministru izrekli posebno zahvalo. Prav je, ako Zenica kot državno podjetje ne bo postala grobar delavskih mezd!

Javna dela in zaščita delavcev

Minister za socialno politiko je dne 16. aprila t. l. izdal novo uredbo o zavarovanju delavcev, ki so zaposleni pri javnih delih. Po tej uredbi delavci pri javnih delih niso zavarovani za primer bolezni in tudi ne za primer brezposelnosti. Oni ne plačujejo prispevkov za borzo dela in tudi ne za delavsko zbornico. V tem posebnem položaju, ki je ustvarjen za delavce pri javnih delih, prizadeti delavci upravičeno vidijo veliko socialno krivico, ki je zato tem bolj občutljiva, ker imajo taki delavci stalno zaposlitev z nizkimi mezdami. Bolezen ali porod v hiši ustvari za delavca nevdržeren socialen položaj, posebno, ako zbolí sam. Zaščiti brezposelnih delavcev, ki le od slučaja do slučaja dobe zaposlitev pri javnih delih, posvečajo drugod prav posebno pažnjo in se trudijo, da urede zlasti zavarovanje za primer bolezni v najskromnejšem obsegu. Tudi zakon o minimalnih mezdah za javna dela ne velja. Ministrova uredba dopušča samo skromno zavarovanje za primer nezgod. To zavarovanje se ima izvesti na osnovi najvišjega dnevnega zaslužka od Din 14.—, tako da je tudi nezgodna renta skromno nizka tudi, ako bi delavec postal popoln invalid dela. Zgrešeni so računi onih, ki mislijo, da bodo veliko prištedili, ako so delavci postavljeni izven zakonite zaščite.

Pod javnimi deli razume uredba vsa ona dela, ki se vrše na račun kreditov za javna dela in ki jih izvajajo država, banovine in občine v lastni režiji.

Torej: napredne države s posebno skrbnostjo pazijo na zaščito sezonskih, drugače brezposelnih delavcev, pri nas so pa taki delavci postavljeni izven zaščite zakona.

Gospodarsko izboljšanje

Nas veseli, ker so časopisi v prijetnem položaju, da morejo poročati o značnih gospodarskega izboljšanja. Temu izboljšanju mora slediti tudi izboljšanje socialno-pravne zaščite delavcev in nameščencev, odnosno so odstranjeni razlogi, ki jih gospodarski krogi usvajajo, kadar govore o potrebi demontaže socialno-politične zakonodaje. Pojav izboljšanja gospodarskega življenja je za nas zlasti sedaj razveseljav, ker je predurmi uvedba zavarovanja za primer starosti, smrti in onemoglosti. V statističnem izkazu Narodne banke za mesec marec se kažejo naslednji znaki izboljšanja gospodarskega življenja. Vloge v denarnih, zlasti državnih zavodih naraščajo in so dosegle 11 milijard dinarjev, kar odgovarja vsoti našega državnega proračuna. Najvišje stanje vlog je bilo v letu 1931. in je znašalo 14 milijard dinarjev. Državni dohodki kažejo lepo sliko. Ti so znašali v marcu 943 milijonov dinarjev, lani pa 817 milijonov. Tudi draginja raste. Indeks cen na debelo je od 70.9 skočil na 72.1, zlasti je opažati dvig cen pri živini in pri mineralnih proizvodih.

Zahtevajte naš list v vseh obratih in lokalih, kjer trošite svoj denar!

DI
VES OSTALI ELEKTRO-TEHN. MATERIJAL